

Höstrybs - sorter

Gunilla Larsson, Svensk Raps AB

Odlingen av höstrybs är inte speciellt stor. De senaste åren har det såtts mellan 1500 och 2000 hektar per år. Arealen återfinns huvudsakligen i Östergötland, Södermanland och Uppland. Till rybsens fördel hör att den tål lite senare sådd och har bättre vinterhärdighet än höstraps. Årligen läggs ut 6 sortförsök i Svensk Raps regi. Eftersom den odlade arealen är liten provas inte speciellt många sorter. De senaste åren har 5-6 sorter ingått i försöksserien.

De sex sortförsöken har varit placerade i Uppland, Södermanland, Östergötland, Västmanland och Västergötland. De svåra etableringsförhållandena hösten 2002 innebar att det endast 2 försök har skördats 2003. Försöken var placerade i Östergötland och Uppland.

Årets avkastningsnivå har varit mycket låg, ca hälften av normalt. I tabell 1 visas både årets två försök och ett flerårsmedeltal. Skördenivån har i genomsnitt legat kring ca 3000 kg frö/ha under de senaste fem åren.

Tabell 1. Sortförsök i höstrybs. Avkastning fröskörd och råfett

	Område D-G 2003					Område D-G, 1999-2003				
	Ant. förs.	Fröskörd		Råfett		Ant. förs.	Fröskörd		Råfett	
		kg/ha	rel.tal	kg/ha	rel.tal		kg/ha	rel.tal	kg/ha	rel.tal
SW Salut	2	1270	100	450	100	18	2790	100	1070	100
SW Credit	2	1030	80	370	81	17	2860	102	1080	101
SWJ Largo	2	1390	109	490	109	17	3030	109	1140	106
SWJ Orbit	2	1450	113	510	113	12	3030	109	1130	105

Bättre vinterhärdighet

Rybs har bättre vinterhärdighet än raps, främst beroende på ett annorlunda växtsätt. Rapsens tillväxtpunkt är oftast högre än rybsens, speciellt om rapsplantorna blir stora på hösten. Detta innebär att rybsens tillväxtpunkt, som ofta ligger i marknivå, blir mindre utsatt för vinterns kyla än rapsens högre placerade. Ett tunt snötäcke kan räcka för att skydda rybsen.

Vissa år har det såtts en vinterhärdig höstrapssort i försöket för att ha som jämförelse på övervintringsförmågan. Många gånger har då höstrapssorten utvintrat i stort sett helt medan höstrybsen endast haft små skador.

Nya sorter

Övergången till dubbellåga sorter har skett senare i höstrybs än i höstraps. Inte förrän 1994 fanns den första dubbellåga höstrybssorten Debut på marknaden. Efter detta har det dock kommit flera nya och mera odlingsvärda sorter. Rybsens odlingsegenskaper framgår av tabell 2. Det är inte några stora skillnader i odlingsegenskaper mellan de fyra sorterna.

Salut, som är mätarsort, har god vinterhärdighet och ger relativt hög avkastning.

Credit har högre avkastning än mätaren, men lägre oljehalt och proteinhalt i fröet. Credit är också något stjälsvagare än Salut.

Oljevaxter

Largo är en ny sort som kommer att finnas på marknaden 2004. Sorten har avkastat mycket bra, men är något stjälksvagare än Salut.

Orbit är en högavkastande, stjälkstyv sort som dock har lägre olje- och proteinhalt än mätaren. Orbit är under uppförökning, men kommer inte att vara tillgänglig för sådd 2004.

Tabell 2. Sortegenskaper i höstrybs

	Övervintring 0-100	Stjälklängd cm	Stjälkstyrka 0-100	Oljehalt % av ts	Klorofyll ppm	Prot. i mjöl % av ts
SW Salut	85	113	71	44,6	10	40,8
SW Credit	86	113	68	-0,5	9	-0,6
SWJ Largo	85	112	69	-0,5	8	-0,5
SWJ Orbit	82	116	71	-1,2	9	-1,8

I april 2001 var skillnaden mellan höstraps och höstrybs så här tydlig. Till vänster har höstrapsen i stort sett utvintrat helt, medan höstrybsparcellerna klarat vintern bra. Försöket har legat i Bettna, Södermanland. Foto: Christer Persson, SW